

Dopisi in novice.

— *Odborovo zborovanje slov. učit. društva 28. decembra p. l.* (Konec.) Prične se potem razgovor, in poročevalec I. govori: Vsak delavec je svojega plačila vreden. S tem pa ni še rečeno, da ga že tudi ima, dasiravno ga zasluži. To velja od učiteljev na jednorazrednicah. Ako njih težavni stan premislimo resno in vsestransko, priznati moramo, da se jim ne godi predobro. Nihče jim ne zavida prijetnosti, ki jih imajo vsled sijajne plače, osamljenega a zapletenega delovanja, samske odgovornosti, obširne učne tvarine, katero ima v mnogobrojnih oddelkih skoraj na enkrat razpravljati; nihče si ne želi, jih pri toliko pisarijah nadomestovati, nihče njih samotnega življenja zasesti. Spominjajmo se tukaj še vsih ved, ki jih mora imeti v glavi, vsih lepih čednosti, ki jih odgojeznanstvo zahteva od njega, in berimo potem §. 32 deželne postave dne 29. aprila 1873. l., ki govori o službenih dohodkih učiteljev; pa moramo žalostno oči pobesiti, da postava tem učiteljem še to ne priznava, da so funkcionarji tako, kakor nadučitelji na 2- in mnogorazrednicah. Po postavi soditi, je učiteljem le čast plačana. Težko pa je konstatovati, da bi bili plačani za delo, katerega v resnici nimajo nikdar toliko, kakor učitelji na jednorazrednicah. Nadučiteljem 4razrednih šol je odločena že večja naloga. Da imajo ti svojo večo funkcijsko doklado, je opravičeno. Znatno manj dela ima voditelj na 3razrednici, višji šolski oblasti gotovo nič več ne dopisuje, kakor učitelj jednorazrednice, drugo delo pa se deli med 3 učitelje, tedaj ni zdatnega uzroka, da bi moral nadučitelj 3razredne šole imeti več funkcijske doklade, kakor oni na dvorazrednici. Zdi se mi, da bi bilo pravično, ko bi nadučitelj 2- in 3razrednih šol imel vsak po 50 gl. funkcijske doklade; nadučitelj 3razrednice ima pisati le tretjino imen v razrednice, v zapisnik, na šol. naznanila itd.; šolskih izdelkov ima manj pregledovati in popravljati, zastran obilnih izdelkov ni mu treba, glave si posebno betiti itd. itd.

Ko se je plača učiteljem vredovala, je revščina kranjske dežele narekovala varčnost, in določbe o dohodkih so najhujše zadele jednorazrednice, oziroma njene učitelje. Kdor ima to nesrečo, da služi na jednorazrednici, ta je obsojen, občutiti vse težkote, ki so odmerjemale visokost učiteljskih plač. Pa ima v dosogo take službe izpolniti mar manjše dolžnosti? — Nikakor ne!

Zato, da ima čast, vsa bremena nositi, ki mu jih šola naklada, mora tudi še marsikak novce potrositi zarad šolskega vodstva. Iz svojih kervavo zasluženih krajcerjev si mora kupovati papir, peresa, črnilo, pečatni vosek. Mnogo ur mora presedeti, da ukazom šolskih gospodk zadostuje; mora poročila dajati, za krajni šolski svet vse stori, kar ni vseskozi dolžan, dasi ima predsednik kraj. šol. sveta pravico, razdeliti opravila med ude kraj. šol. sveta (glej §. 16. postave o šolskem nadzorstvu). Če verhu tega še pomislimo, da šolske gosposke rade vidijo pri učitelju, ako se peča sè sadjerejo, čebelorejo, kmetijstvom, ako se marljivo nadalje izobrazuje, pridemo do sklepa, da so opravila učiteljska na jednorazrednicah skoraj nepremagljiva in da so vse njegove dušne in telesne moči prenapete, zato se mu veselje do šole prav lahko kmalo ohladi.

Više pripoznanje učiteljskega delovanja je izveršeno v deželnih postavah sosednjih vojvodin, Koroške in Štajerske; tu ima vsak učitelj na jednorazrednici svojo funkcijsko doklado, a dela nič manj od nas kranjskih učiteljev. Zato je popolnoma opravičena želja učiteljev, in voditeljstvo na jednorazrednicah tudi vredno nekejega plačila, tedaj naj bi se po postavodajnem potu odločila slehernemu učitelju na jednorazrednicah primerna nagrada kot funkcijska odškodnina.

Zdaj je vprašanje, kje denar vzeti, ker dežela ni zmorna prenašati še večega davka. Kdor med ljudstvom živi, vé tudi presoditi materijalno stanje na deželi, zato ima tudi vsak poterpljenje in usmiljenje z deželanom ter mu ne želi, da bi ga občne potrebe sleklo do nazega. Dosti pa je izpraznjenih učit. mest, za katere pa davkoplačevalci tako dobro gotovino odrajtujejo v davkarije, kakor da bi imeli vso korist ljudske šole. To so interkalarije, ki se po §. 82 dež. šol. postave stekajo v penzijski zaklad. Ta zaklad ima zdaj 20.000 gl. v obligacijah; denar se je nabral po 12 % doneskih učiteljev. Obresti t. j. 1000 gl., se rabijo za izplačevanje počitnine. Razume se, da ta znesek ne zadostuje vsem doslužnim učiteljem. Deželni zaklad si tedaj pomaga z interkalarijami, ki so 1874. leta znašale 9300 gl., in 1875. leta 10.000 gl. Ko bi ves ta denar mogel ostati v penzijskemu zakladu, bi se v desetih letih tako namnožil, da bi se potrebna pokojnina v znesku 7000 gl. lahko plačevala iz obresti, vsem doslužnim učiteljem. Ker pa to ni mogoče, odločil je deželni šolski svet, interkalarije rabiti za izplačevanje pokojnine (7000 gl.), podporo in večje šolske potrebe (4000 gl.) Ta svota: 4000 gl. bi bila ravno potrebna, da bi dobili učitelji jednorazrednic — teh je okoli 165 na Kranjskem — malo podporo, vsak borih 25 gl. funkcijske doklade.

Ne bodemo napačno terdili, če rečemo, da deželni šol. svet ta denar večidel tudi porabi za podporo učiteljem — zlasti slabo plačanim na jednorazr., — vendar gotovo ni, da bi vsi imenovani učitelji vsako leto svojih 25 gl. tudi dobili. Deželni šol. svet razpolaga z denarjem, kakor ravno hoče in za najboljše spozna. Ker je pa učiteljska miserija splošna, zato naj bi dež. šol. svet bil toliko vljudeu, da bi pri dež. zboru sam posredoval in toplo priporočal, naj bi se ukrenila vsaj provizorična postava o funkcijskih dohodkih za jednorazrednice iz omenjenega vira. Drugi dohodki recimo: doneski iz ostanka šolske zaloge na Dunaji (4—500 gl.) in kazenski denar zastran šolskih zamud (3—400 gl.), (kazenski denar je jako majhna svota; na 11 okraj. glavarstev pride po 30—40 gl.; — mnogo je šolskih zamud, a malo neopravičenih!?!), naj se postavno porabi, dasi bi dobro bilo, ako bi tudi kazenski denar vračal se posredno šolskim občinam. (O tem je bilo že na drugem mestu govorjeno.)

Interkalarij ne bode tako kmalo na Kranjskem zmanjkalo, zato bode tudi vir ostal vedno odpert in ta poseben pripoboljšek bi bil učiteljem zagotovljen poleg pičle plače, ki se zdi krajnim slugom, žandarjem, jetniškim stražnikom, kupčijskim pomočnikom, mestnim policajem, slugom raznih zavodov in društev premajhna, dasi ti ne potrebujejo nikakoršnih maturitetnih spričal in raznih izpitov v dosego takega kruhka, kakoršnega je učitelj na deželi. Nihče naj ne misli, kako dobro se učiteljem na deželi godi, ker imajo sedaj na dan cel goldinar, 100 krajcarjev na razpolaganje. Marsikateri je sedaj pri svoji mesečni plači dokaj na slabem, nego poprej, ko je bila še bira, in doma zmiraj kaj moke, krompirja, sočivja in tudi slanine v hramu. Zdaj pa vsega tega še za denar dobiti ni. Učitelji na Kranjskem ne odnehajmo prositi za to, kar nam po pravici gre!

Konečno zbor sklenski priporočati oziroma prositi slavne šolske oblasti, da bi se vsaj tista svota, ki jo deželni odbor odločuje za podporo učiteljem obertnila za funkcijsko doklado vodjem jednorazrednice, ako že ne morejo vsi sleherno leto dobivati doklade, naj bi jo dobivali vsaj vsako drugo leto po 50 gl.

3. točka: Denarna kazen v prid ljudski šoli. Poročevalec je učitelj Stegnar (sicer glej „Učit. Tov.“ 1. 2.). Navzoči so bridko tožili o

tem, kako se šestokrat ljudstvu zamerijo, ako naznanujejo zanikarne otroke in da učitelja dolže, kakor da bi to delal iz dobičkarije ali iz hudomušnosti, ker je vendar postavno obvezan, šolske zamude naznanjevati. Ako bodo pa stariši videli, da od kazenskega denarja doleti tudi nekaj njihovim otrokom, vsaj ne bodo mislili, da imajo učitelji kaj dobička od naznanil i. dr. — Odbor sklne Stegnarjev govor po „Učit. Tov.“ razglasiti.

Posamezni nasveti. Tajnik bere pismo g. R. iz Notranjskega, ki želi, da bi se na Kranjskem učila šolam razpošiljala tako, kakor se pošiljajo po Goriškem; učit. društvo naj to stvar priporoča slav. šol. oblastnijam. Preko tega nasveta se prestopi na dnevni red. 1. Ker ne gre sl. šolskim oblastnijam nakazovati, kako naj denar, ki ga dobé v podporo ljudskim šolam, obračajo. 2. Ker je vsaka občina postavno obvezana skerbeti za šolske potrebe, a vlada na Kranjskem pa največ podpira srenje tačas, ko nove šole stavijo. — Takošno je bilo zborovanje odbora slov. učit. društva.

— *Is seje deželnega odbora 3. svečana.* Na znanje se je vzel dopis deželne vlade, da je ministerstvo za nauk in bogočastje z odpisom od 4. januarja t. l., št. 17084 gledé na sklep Kranjskega deželnega zbora leta 1876 dovolilo, da se učitelji ljudskih šol, kateri že zdaj 15 let učiteljsko službo zadovoljilno opravljajo, smejo brez spričala sposobnosti za učiteljstvo definitivno v učiteljske službe postaviti, ako so si po prejšnjih določbah za učiteljskega pomočnika ali podučitelja potrebno spričalo pridobili. — Važna novica starejšim učiteljem!

— *Istersko.* V derž. zboru je 7. t. m. minister Stremajer odgovoril na interpelacijo dr. Viteziča, zakaj vlada ne osnuje slovanskih šol v Istri. Dejal je, da zdaj se v ljudskih šolah materni jezik povsod uči, za višja učilišča pa ni učiteljev ne učenih sredstev. Srednje šole slovanske v Istri ni treba, ker bi malo obiskana bila.

— *Raznotero.* Velik usad v Brišah pri Zidanem mostu je razdjal 16. p. m. tri hiše in pokopal 13 prebivalcev. Čez tri dni je prišel še večji plaz; delavci ki so tam kopali, so komaj odnesli življenje, usad je razdjal železnico in zajezil Savino, ki se je zadej nabirala in pri olarnici v 1. nadstropju pri oknih notri tekla. Še le opoldne je Savina jela odtekati, 2 tisoč stotov olja je plavalo po nji, kakor tolsča po juhi. Sedaj je že promet zopet odpert, a dolgo časa bodo še delali, preden uterde zopet železnico in druga pota. Vzrok velikanskemu usadu je bila vodica, ki v hribu izvira, tam ponicejuje, pa zopet na verh pride; spodjedala in odnašala je zemljo, verhovne plasti niso imele podlage in tako se je vderl hrib v dol. Sedaj hočejo ti vodici tek vravnati. — In kaj bo čez nekaj let tam? — Zopet življenje. Iz razvalin se razvija novo življenje.

— *Predor (Tunell)* po katerem bi se voda iz Loške v Cerknisko dolino odtekala, da bi perve ne topila tako pogosto, bi veljal, kakor je »nekdo« v »Laib. Ztg.« preštevilil 330.000 gl. A gospod tudi pristavi, da Loška dolina in še Kranjska dežela zraven ne morete prevzeti teh velikanskih stroškov. Ako država ne pomore, ne bode iz tega načerta ničesa. No, ko bi bilo to blizo kacega velicega mesta, bi že šlo, ali sama siromašna dolina! Sicer pa mislimo, da bodo, vkljub temu, dosti za časa gozde po tej dolini in po Šneperku izsekali, družega bogastva nima ta dolina in okolica.

— *Katehet* na I. mestni šoli bode odsihmal v. č. g. Janez Rozman, vikarij pri sv. Jakobu, ki je bil dosihdob katehet že na II. mestni šoli.

— Srednje šole so končale prvo polovico šolskega leta v saboto 10. t. m. s sv. mašo, a začnejo se zopet na pepelnico, prav tako tudi ljudske šole, ki imajo tudi v ponedeljek in torek prosto. —

— »Schlztg.« ve povedati, da bo kmalo na svitlo prišel zemljevid Kranjskega, ki ga je je založil dež. šl. svet. S tem bode učiteljem gotovo vstrezno. —

— *Odlikovanje.* — Za zasluge pri šolstvu je dobil srebrni križec gosp. Janez Potokar, nadučitelj v Mokronovem, a zlati v. č. o. Žiga Jeraj v Rudolfovem, glej l. 3. l. tečaja.

— »Slovenski učitelj« glasilo učit. društva za slovenski Štajar prinaša slovenski prevod »Kocen-ovega« zemljepisja za narodne (ljudske) šole. »Učit.« piše o tem: Z priobčevanjem in ponatisnjevanjem »Kocenovega« zemljepisa dobimo tako prekorisno in ceno knjizico, v kateri bodo slovenske pokrajine precej obširno opisane, kakor je to ravno za slovenske šole treba. — Naročnina »Učitelju« je za vse leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr.; g. g. učit. kandidatom velja znižana 2 gl. Naročnina se pošilja g. Štefanu Kovačiču, nadučit. v Središči (Polstrau), ki je blagajnik slov. učit. društva. »Učit.« prinaša vzlasti veliko dopisov iz vseh slovenskih pokrajin. —

— »Besednik« kratkočasen in poučen list za slov. ljudstvo je nastopil svoj IX. tečaj ter donša: pesni, povesti, novele, humoreske, poučne spise... vse obravnave odbora družbe sv. Mohora, zato je posebej priporočati č. č. g. g. poverjenikom. Naročnina za vse leto iznaša 2 gl. — Lanski (VIII.) tečaj se dobiva po 1 gl. 50. —

»Hrvatski Učitelj, časopis za školu i dom«, imenuje se list šolski, kateri je 1. prosinca t. l. jel v Zagrebu izhajati, in kteremu sta vrednika Josip Gall i Stjepan Kučas. Vrednika obétata v 1. broju: »pomicati ćemo posebice svimi silami uzgoj i obuku svekolike mladosti hrvatske, kao i sveobći boljak hrvatskega školstva na temelju pozitivne katoličke religije«. Cèna je listu, kateri bode izhajal 1. in 15. vsakega mesca, 3 gl. na leto, kakor »Učit. Tov.«, torej tudi »Tovariš« svojega mladega druga srčno pozdravlja po slovanski: Na mnogajo leta!

— † V Šentvidu pri Berdu je umrl 29. g. France Bevk, in bil pokopan 31. p. m. Od l. 1873/4 je bil učitelj tam in je po 4dnevni boleznì zapustil ta svet. Za njim žaluje vdova in 2 otroka. N. v m. p.!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 2razredni lj. soli v Šent-Vidu pri Zatični (sl. okraja Litij.) naduč. služba, l. p. 500 gl., doklade 50 gl., in stanovanje — kraj. šl. svetu do 28. februarja. — Na 2razredni ljudski soli v Kostanjevici, sl. okraja Keršk., naduč. služba, l. p. 500 gl., opravielnega doklada 50 gl. in stanovanje. Prošnje do 11. marcija pri krajnem šolskem svetu v Kostanjevici (Landstrass) na Dolenj. — Na 1razr. lj. solah pri sv. Petru in v Poljanici (sl. okr. Rudolf.) učit. službi, l. p. 450 gl. in stanovanje, kraj. šl. svetu do 28. febr. — Na 1raz. lj. soli v Šent-Vidu pri Berdu je izpraznjena učit. služba z letno plačo 500 gl. in s prostim stanovanjem. Prošnje za to službo pošiljajo naj se do 10. marca t. l. kraj. šol. svetu v Šent-Vidu pri Berdu.

☛ Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga. ☛